

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER K.D. USHYNKY"**

*(Department of General and Differential Psychology,
Department of Psychiatry, Medical and Special Psychology,
Department of Theory and Methods of Practical Psychology)*

MOLDOVA STATE UNIVERSITY

(Department of Psychology)

UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW

(Institute of Psychology)

VILNIUS UNIVERSITY

(Institute of Psychology)

JOHNS HOPKINS UNIVERSITY

(Department of Psychology & Brain Sciences)

ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY

(Department of Language and Psychological and Pedagogical Training)

KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL

UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA

(Department of Psychology)

CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY

(Department of Practical Psychology)

VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY

(Department of Psychology)

ODESA ASSOCIATION OF PSYCHOLOGISTS

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works

International Scientific and Practical Internet Conference

May 17, 2024

Odessa – 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

*(кафедра загальної та диференціальної психології,
кафедра психіатрії, медичної та спеціальної психології,
кафедра теорії та методики практичної психології)*

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ

(кафедра психології)

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ

(Інститут психології)

ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(Інститут психології)

УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА

(кафедра психології та досліджень про мозок)

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки)

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ

(кафедра психології)

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра практичної психології)

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

(кафедра психології)

ОДЕСЬКЕ ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 року

Одеса – 2024

UDK 001+159.9 (063)
BBK 72+88.4
Z-41

It is printed by the decision of the Academic Council of the State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (protocol No. 17 dated 06/27/2024).

ORGANIZING COMMITTEE

Heads of the organizing committee

Krasnozhon Andriy Vasylyovych – Doctor of Historical Sciences, Professor, Rector of the State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Myzichenko Hanna Vyacheslavivna – Doctor of Political Sciences, Professor, Vice-Rector for Research of the State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Prof. Abramciów Rafał – Doctor Ph. D in Psychology, Associate Professor, Director of the Institute of Psychology, University of the National Education Commission (Krakow).

Potang Angela – Associate Professor, PhD in Psychology Faculty of Psychology, Education Sciences, Sociology and Social Work, Moldova State University (Kishenev).

Jusienė Roma – Professor, PhD in Psychology, Director of Psychology Institute, Vilnius University (Lithuani).

Bedny Marina – Assistant Professor, Department of Psychological and Brain Sciences Johns Hopkins University (USA).

Deputy Heads

Prof. Krzywoszański Łukasz – Doctor PhD in Psychology, Associate Professor at the Institute of Psychology, Director of the Centre for Research on Neurocognitive Functions and Self-Regulation. Head of the Neurocognitive Psychology Department, University of the National Education Commission (Krakow).

Bondarenco Olga – PhD in Psychology, Faculty of Psychology, Education Sciences, Sociology and Social Work, Moldova State University (Kishenev).

Cerlat Raisa – Associate Professor, PhD in Psychology, Faculty of Psychology, Education Sciences, Sociology and Social Work, Moldova State University (Kishenev).

Asieieva Yuliia Oleksandrivna – Doctor of Psychological Sciences, Head of the Department of Language and Psycho-Pedagogical Training, Odesa National Economic University (Odesa).

Vdovichenko Oksana Volodymyrivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Dean of the Social and Humanitarian Faculty, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Zaritska Valentyna Vasylivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of the Practical Psychology Department, Classical Private University (Zaporizya).

Kazanzhy Maria Yosypivna– Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of the Department of General and Differential Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Overchuk Victoria Anatolivna– Doctor of Economic Sciences, Candidate of Psychological Sciences, Professor, Head of the Psychology Department, Vasyl Stus Donetsk National University (Vinnytsia).

Savenkova Irina Ivanivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of the Department of Psychiatry, Medical and Special Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Sitnik Svitlana Volodymyrivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Fomenko Karina Ihorivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor of the Psychology Department, Kharkiv National Pedagogical University named after H. S. Skovoroda (Kharkiv).

Members of the organizing committee:

Symonenko Svitlana Mykolaivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Professor Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Kondratieva Iryna Pavlivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Psychiatry, Medical and Special Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Kosianova Olena Yuriivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Lazorenko Tetiana Mykolaivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Grek Olena Mykolaivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution

«South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Golovska Iryna Georgivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Melnychuk Iryna Valentinivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Maistrenko Tetiana Mykolaivna – PhD student in Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Actual problems of practical psychology: Collection of scientific works of International Scientific and Practical Internet Conference(17 May 2024, m. Odessa). Odessa, 2024. 425 P.

The collection contains materials from an international scientific and practical conference dedicated to addressing current issues in practical psychological science. The scientific works primarily focus on theoretical and practical aspects of modern psychological science.

Attention to all applicants, post-graduate students, and young scientists from psychological and pedagogical universities.

ЗМІСТ

Секція I.

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

ВПЛИВ ТЕМПЕРАМЕНТУ НА СТРЕСОСТІЙКІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

Овсепян К. М., Карпич І.А., Лазоренко Т. М.20

ВИКОРИСТАННЯ ЦИКЛІЧНОЇ МОДЕЛІ РИЗИКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ НЕБЕЗПЕКИ

Нечипоренко В. В., Поспелова І.Д.....23

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ САМОТНОСТІ В ПСИХОЛОГІЇ

Трофименко А. М., Карпич І. В., Лазоренко Т. М.....25

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ У НОВІЙ ЕТНІЧНІЙ ДІАСПОРІ

Климчук Б.В., Асєєва. Ю.О.....28

ВИВЧЕННЯ ТРИВОЖНОСТІ ТА ЇЇ КОРЕЦІЯ В УКРАЇНЦІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Малиш В.Є., Венгер Г. С.....29

ВПЛИВ ГЕНДЕРНИХ ФАКТОРІВ НА ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНО-ДЕПРЕСИВНИХ РОЗЛАДІВ У МОЛОДІ

Кулева М. В., Асєєва. Ю.О.....34

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Христофорова В.С., Асєєва. Ю.О.....36

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ

Горб Г. В., Штученко І.Є.....38

ВПЛИВ КОЛЬОРУ НА КОГНІТИВНІ ФУНКЦІЇ ЛЮДИНИ

Кісілевич О. П., Короцінська Ю.А.....41

ДО ПИТАНЬ КОНФЛІКТОГЕННОСТІ ТА СУСПІЛЬНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ В КОНТЕКСТІ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ПСИХОЛОГІЇ

Двойних К.Є., Грек О. М.....45

ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМПАТИЧНИХ ОСІБ

Романова О. А., Бабчук О.М.....49

ВПЛИВ ВІЙСЬКОВИХ ПОДІЙ НА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПРОЯВУ ПРОКРАСТИНАЦІЇ

Коджаман Е.Ш.....51

ПСИХОЛОГІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОНИКЛИВОСТІ

Сороченко О.В.....55

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Семьошин А. Г., Зарицька В.В.....58

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Дерновий Ю.І.....60

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Христофорова В.С., Асєєва. Ю.О.

*Одеський національний економічний
університет(м. Одеса, Україна)*

Гендерні стереотипи глибоко вкорінені в нашому суспільстві і впливають на життя людей з раннього дитинства. Навіть в сучасному світі кібертехнологій та діджиталізації суспільство продовжує бути пронизаним гендерними стереотипами, які визначають ролі та накладають певні сподівання в залежності від біологічної статі. Ці стереотипи формують у свідомості людей певні очікування в поведінці, зовнішньому вигляді, емоційному реагуванні не відповідність цим очікуванням, може ставати чинником формування та розвитку різноманітних негативних психічних станів, тривожності, депресивності, дереалізації, компульсивно-імпульсивних та тривожно-панічних розладів (ТПР). В підлітковому віці, коли особистість не лише набуває нового фізичного образу, а і повинна знайти себе в певній соціальній групі та вибудувати свій «образ-Я», колективний тиск гендерних штампів, шаблонів та норм стають додатковими чинниками формування нестабільності психічних станів. Згідно з дослідженнями, молодь виявляє високий рівень стресу та тривожності у зв'язку зі стрімкими змінами в суспільстві, невизначеністю майбутнього та соціальними очікуваннями. Отже, внутрішні та зовнішні чинники у цей період становлення особистості при несприятливих умовах, можуть породжувати серйозні психічні розлади, які при відсутності належної підтримки, психокорекції можуть мати серйозні наслідки для їхнього подальшого життя, включаючи негативний вплив на особистісний розвиток, навчання, професійну кар'єру та міжособистісні стосунки.

Вивчення впливу гендерних стереотипів на формування тривожно-панічного розладу та дереалізації у молоді є необхідним для профілактики та лікування цих психічних проблем у цільовій аудиторії.

Гендерна роль – це набір соціально визначених ролей, очікувань і поведінки, які приписуються чоловікам і жінкам у певному суспільстві. Це не тільки стосується того, як людина повинна виглядати, але і як вона повинна вести себе, що вона може робити і які цінності вона повинна висловлювати. Гендерна роль формується через соціалізацію, тобто вплив суспільства, культури, сім'ї та інших настанов на індивіда з моменту народження [1, 6].

Поняття гендерної ролі було вперше розглянуто в 1950-х роках американською психологинєю Сандрою Бем, яка розглядала гендер з позиції трьох компонентної структури: гендерна ідентичність (особисті переконання про свою гендерну приналежність), гендерні стереотипи (уявлення про те, які мають бути чоловіки і жінки) і гендерні ролі (поведінка, яка відповідає цим стереотипам) [4, 5].

Гендерні стереотипи – це узагальнені уявлення, очікування і вподобання, які суспільство має щодо чоловіків і жінок. Вони можуть стосуватися зовнішності, особистості, ролей у сім'ї та суспільстві, а також можуть впливати на можливості та обмеження, які людина сприймає для себе. Гендерні стереотипи вибудовуються на основні історичних, культурних та соціальних факторів [2, 4].

Дослідження гендерних стереотипів було проведено в багатьох галузях, включаючи психологію, соціологію, культурні студії та гендерні дослідження. У психології провідні роботи представлені: О. Бабич, С. Бем, Дж. Батлер, К. Борщ, К. Гілберн, Л. Даймонд, М. Ляшко, А. Сизоненко та іншими [1-6]. У дослідженнях висвітлюється, як стереотипи про гендер можуть впливати на сприйняття осіб і їхню поведінку [4, 6], вивчається їх вплив на емоційну сферу, вибір професій, участь у політиці, вихованні дітей та інші аспекти життя. Наприклад, в деяких дослідженнях показано, що гендерні стереотипи можуть обмежувати вибір професій для чоловіків і жінок, а також впливати на їхні успіхи у цих професіях [5].

Вчені виділяють три умовні групи гендерних стереотипів. Перша категорія включає в себе стереотипи маскулінності та фемінності. Ці стереотипи приписують конкретні соціально-психологічні якості та особливості, а також стиль поведінки. «Чоловіче» (маскулінне) або те, що з ним асоціюється, розглядається як позитивне, важливе, домінуюче, раціональне, духовне, культурне, активно-творче, тоді як «жіноче» (фемінне) пов'язується з негативним, другорядним, чуттєвим, тілесним, гріховним, природним, пасивно-репродуктивним [2, 4, 6].

Друга категорія гендерних стереотипів пов'язана з укріпленням сімейних та професійних ролей відповідно до статі. Вважається, що для жінок основною є сімейна роль, а для чоловіків – професійна, і успішність особистості оцінюється за виконанням цих ролей [2, 4, 6].

Третя категорія гендерних стереотипів пов'язана зі статевими різницями в змісті праці. Зазвичай жінкам належить експресивна сфера діяльності (виконавська та обслуговуюча праця), а чоловікам – інструментальна сфера діяльності (творча, конструктивна, керівницька праця) [1, 4].

Інші науковці вказують на позитивний вплив такої ролевої диференціації, зауважуючи, що, «незважаючи на протилежності, які є між чоловіком та жінкою, вони можуть взаємодіяти різноманітно, враховуючи виконання їх призначених ролей» [4].

Узагальнюючи, гендерна роль і гендерні стереотипи грають важливу роль у формуванні індивідуальної ідентичності, соціальної поведінки та можливостей людини в суспільстві. Дослідження в цій галузі допомагають краще зрозуміти, як ці поняття впливають на наше життя і як їх можна змінити для створення більш рівноправного та інклюзивного суспільства.

Література

1. Бабич О.Б. Дослідження гендерних проблем та стереотипів професійного середовища очима студентів. Вісник НАДУ: Серія «Державне управління». 2018. № 3 (90). С. 119-130
2. Борщ К.К., Ляшко М.М. Гендерні стереотипи як соціальна проблема сучасних жінок: Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2017. Вип.1 С. 31-34
3. Іванова Т., Зозуля І. Гендерні особливості прояву тривоги та депресії: Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки, 2021. Вип. 10. С. 68–76 с.

4. Сизоненко А.В. Психологічні особливості гендерних стереотипів особистості. Проблеми сучасної психології. № 31. 2016. 418-427 с.
5. Marco Balducci Linking gender differences with gender equality: A systematic-narrative literature review of basic skills and personality, Department of Social Research, University of Turku, Turku, Finland, 2023, P.1-13
6. Marco Balducci Linking gender differences with gender equality: A systematic-narrative literature review of basic skills and personality, Department of Social Research, University of Turku, Turku, Finland, 2023, P.1-13

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ

Горб Г. В., Штученко І.Є.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Проблема соціальної адаптації стала предметом наукового дослідження в наслідок об'єктивних потреб суспільства. Основною умовою нормального функціонування особистості в сучасному соціальному оточенні є завершеність процесу соціальної адаптації до професійної діяльності, колективу, групи. Але на сьогоднішній день у зв'язку із складною ситуацією у країні, коли люди постійно знаходяться під впливом потужного стресу, процес адаптації значно погіршується, внаслідок чого відбуваються розлади адаптації, а саме дезадаптація. Важливого значення набуває створення й запровадження в педагогічну практику системи профілактики і корекції соціально-психологічної дезадаптації дітей.

Внутрішні переживання особистості є підґрунтям формування психологічної дезадаптації, що стає причиною соціальної дезадаптивної поведінки. Особливо чутливими до цих негативних явищ у суспільстві є сучасні підлітки, самосвідомість яких перебуває на етапі становлення.

Перспективним у цьому напрямку є дослідження чинників дезадаптації підлітків, оскільки це може значною мірою попередити та виправити негативні тенденції, що супроводжують процес адаптації.

Аналіз досліджень та публікацій у цьому напрямку. Проблеми вивчення процесу становлення соціальної дезадаптованої поведінки, визначення психологічних детермінант, критеріїв адаптивності-дезадаптивності присвячені наукові праці Г. О. Балла, Л. Ф. Бурлачука, Г. С. Костюка, Н. Ю. Максимової, С. Д. Максименка.

Мета статті: дослідити особливості психологічних чинників соціальної дезадаптації підлітків

Виклад основного матеріалу: Поняття «адаптація» розглядається у психологічній, соціологічній, педагогічних науках, широко використовується у науковій літературі. Аналіз літературних джерел показав, що поняття «адаптація» трактується науковцями неоднозначно. Соціально-психологічна адаптація розглядається, як: процес активного пристосування особистості до умов зовнішнього середовища, до певних умов, що передбачає енергійну діяльність особи, яка адаптується; стан взаємовідносин соціального середовища